

# Τι είναι η ανάπτυξη; Δείκτες και εισαγωγικές έννοιες

Βιβλίο: Alain de Janvry, Elisabeth Sadoulet. Οικονομική της Ανάπτυξης – Θεωρία και Πράξη. Εκδόσεις Gutenberg, 2020.

# Οι 7 Διαστάσεις της Ανάπτυξης

- Η ανάπτυξη δεν έχει ενιαίο ορισμό για όλους.
- Κάποιοι θέτουν ως κύριο στόχο την επίτευξη ενός γρήγορου ρυθμού οικονομικής μεγέθυνσης (μεταπολεμική Ιαπωνία, η Κίνα)
- Άλλοι δίνουν μεγάλη σημασία στη διατήρηση της ανισότητας σε χαμηλά επίπεδα (Σκανδιναβικές χώρες: μεγάλη φορολογία στα υψηλά εισοδήματα για να εξισορροπήσουν τις κοινωνικές ανισότητες μέσω μεταβιβάσεων).
- Δυσκολευόμαστε να συμφωνήσουμε στον ακριβή ορισμό της γιατί η ανάπτυξη είναι πολυδιάστατη.
- Μια καλή αφετηρία για την αναζήτηση των διαστάσεων της ανάπτυξης, είναι οι Αναπτυξιακοί Στόχοι της Χιλιετίας (ΑΣΧ):
  - Ένα σύνολο στόχων οι οποίοι τέθηκαν από τον ΟΗΕ το 2000,
  - με σκοπό να επιτευχθούν το 2015,
  - και οι οποίοι επικυρώθηκαν επίσημα από όλα τα 191 κράτη-μέλη του ΟΗΕ (Παγκόσμια Τράπεζα, 2009).

# Αναπτυξιακοί Στόχοι της Χιλιετίας (1/2)

- Στόχος 1: Εξάλειψη της ακραίας φτώχειας και της πείνας: μείωση στο μισό του ποσοστού των ανθρώπων με εισόδημα κάτω του \$1 την ημέρα, καθώς και του ποσοστού των ανθρώπων που υποφέρουν από την πείνα.
- Στόχος 2: Επίτευξη καθολικής πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης: να εξασφαλιστεί ότι όλα τα αγόρια και τα κορίτσια μπορούν να ολοκληρώσουν ένα πλήρες πρωτοβάθμιο σχολικό πρόγραμμα.
- Στόχος 3: Προώθηση της ισότητας των φύλων και ενίσχυση των γυναικών: εξάλειψη της ανισότητας των φύλων στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση .
- Στόχος 4: Μείωση της παιδικής θνησιμότητας: μείωση κατά δύο τρίτα, από το 1990 έως το 2015, της κάτω των 5 ετών παιδικής θνησιμότητας

# Αναπτυξιακοί Στόχοι της Χιλιετίας (1/2)

- Στόχος 5: Βελτίωση της υγείας των μητέρων: μείωση, κατά τρία τέταρτα, από το 1990 έως το 2015, του ποσοστού θνησιμότητας των μητέρων· επίτευξη της καθολικής πρόσβασης στην αναπαραγωγική υγεία.
- Στόχος 6: Καταπολέμηση του AIDS (Ιός της ανθρώπινης ανοσοανεπάρκειας/ Σύνδρομο της Επίκτητης Ανοσολογικής Ανεπάρκειας), της ελονοσίας και άλλων ασθενειών.
- Στόχος 7: Διασφάλιση της περιβαλλοντικής βιωσιμότητας: ενσωμάτωση των αρχών της βιώσιμης ανάπτυξης στις πολιτικές και τα προγράμματα των χωρών.
- Στόχος 8: Ανάπτυξη παγκόσμιας συνεργασίας για την ανάπτυξη: ανάπτυξη ενός ανοικτού, βασισμένου σε κανόνες, προβλέψιμου και αμερόληπτου εμπορικού και χρηματοπιστωτικού συστήματος.

# Επίτευξη - Αναπτυξιακοί Στόχοι της Χιλιετίας

ΠΙΝΑΚΑΣ 1.1

Πρόοδος προς την επίτευξη του ΑΣΧ 1 για τη φτώχεια έως το 2010

<i>ΑΣΧ 1 Φτώχεια</i>	<i>1990</i>	<i>2010</i>	<i>Εκπλήρωση ΑΣΧ</i>
Αναπτυσσόμενες περιφέρειες	46,7	22	Ναι
Βόρεια Αφρική	5,2	1,4	Ναι
Υποσαχάρια Αφρική	56,5	48,4	Όχι
Λατινική Αμερική και Καραϊβική	12,2	5,5	Ναι
Καραϊβική	24,9	28,1	Όχι
Λατινική Αμερική	11,7	4,5	Ναι
Ανατολική Ασία (συμπεριλαμβανομένης της Κίνας)	60,2	11,6	Ναι
Νότια Ασία (με την Ινδία)	51,5	29,7	Όχι
Νότια Ασία (χωρίς την Ινδία)	52	21,5	Ναι
Νοτιανατολική Ασία	45,3	14,3	Ναι
Δυτική Ασία	5,1	3,6	Όχι
Ωκεανία	42	35	Όχι
Καύκασος και Κεντρική Ασία	9,8	3,5	Ναι
Λιγότερο αναπτυγμένες χώρες (ΛΑΧ)	64,6	46,2	Όχι

Ποσοστό του πληθυσμού που ζει με εισόδημα βάσει ΙΑΔ (ισοτιμία αγοραστικής δύναμης) κάτω από 1,25 δολάρια την ημέρα (%).

# Επίτευξη της επισιτιστικής ασφάλειας

ΠΙΝΑΚΑΣ 1.2

Πρόοδος προς την επίτευξη του ΑΣΧ 1 για την πείνα έως το 2013

<i>ΑΣΧ 1 Πείνα</i>	<i>1990-2</i>	<i>2011-13</i>	<i>Εκπλήρωση ΑΣΧ</i>
Αναπτυσσόμενες περιφέρειες	23,6	14,3	Όχι
Βόρεια Αφρική	<5	<5	Ασαφές
Υποσαχάρια Αφρική	32,7	24,8	Όχι
Λατινική Αμερική και Καραϊβική	14,7	7,9	Όχι
Καραϊβική	27,6	19,3	Όχι
Λατινική Αμερική	13,8	7,1	Περίπου
Ανατολική Ασία (συμπεριλαμβανομένης της Κίνας)	22,2	11,4	Περίπου
Ανατολική Ασία (χωρίς την Κίνα)	9,9	11,3	Όχι
Νότια Ασία (με την Ινδία)	25,7	16,8	Όχι
Νότια Ασία (χωρίς την Ινδία)	26,3	16,4	Όχι
Νοτιανατολική Ασία	31,1	10,7	Ναι
Δυτική Ασία	6,6	9,8	Όχι
Ωκεανία	13,5	12,1	Όχι
Καύκασος και Κεντρική Ασία	14,4	7	Ναι
Λιγότερο αναπτυγμένες χώρες (ΛΑΧ)	38,6	29	Όχι

Ποσοστό του πληθυσμού κάτω από το ελάχιστο επίπεδο διατροφικής κατανάλωσης ενέργειας (%).

- Η πρόοδος στην επίτευξη της επισιτιστικής ασφάλειας και στην εξάλειψη της πείνας είναι πολύ πιο δύσκολο να επιτευχθεί.

# Οι άλλοι ΑΣΧ

ΠΙΝΑΚΑΣ 1.3

Πρόδος προς την επίτευξη των ΑΣΧ στις αναπτυσσόμενες περιοχές

ΑΣΧ		1990	2012
Στόχοι που επιτυγχάνονται			
ΑΣΧ 3Α	Εξάλειψη της ανισότητας των φύλων στην πρωτοβάθμια (ποσοστό % γυναικών/ανδρών μεταξύ 97 και 103)	86	97
ΑΣΧ 7Γ	Μείωση στο μισό του ποσοστού του πληθυσμού που ζει χωρίς βιώσιμη πρόσβαση σε ασφαλές πόσιμο νερό (%)	30	13
Στόχοι που αποτυγχάνουν			
ΑΣΧ 2Α	Επίτευξη καθολικής πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης (%)	80	90
ΑΣΧ 4Α	Μείωση της παιδικής θνησιμότητας: Μείωση κατά δύο τρίτα της κάτω των 5 ετών παιδικής θνησιμότητας (θάνατοι ανά 1.000 γεννήσεις ζώντων)	99	53
ΑΣΧ 5Α	Μείωση κατά τρία τέταρτα του ποσοστού θνησιμότητας των μητέρων (θάνατοι ανά 100.000 γεννήσεις ζώντων, γυναίκες 15-49)	430	230

ΠΗΓΗ: ΟΗΕ. 2014. Έκθεση για τους Αναπτυξιακούς Στόχους της Χιλιετίας. Νέα Υόρκη.

- Από τους άλλους ΑΣΧ βρίσκεται υπό έλεγχο:
  - Η εξάλειψη της ανισότητας των φύλων στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση (ΑΣΧ 3)
  - Η μείωση στο μισό του ποσοστού του πληθυσμού που ζει χωρίς βιώσιμη πρόσβαση σε ασφαλές πόσιμο νερό (μέρος του ΑΣΧ 7).
- Οι στόχοι που δεν πηγαίνουν πολύ καλά:
  - Η επίτευξη καθολικής πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης (ΑΣΧ 2),
  - Η μείωση της παιδικής θνησιμότητας (ΑΣΧ 4) και του ποσοστού θνησιμότητας των μητέρων (ΑΣΧ 5)
  - Η μείωση στο μισό του ποσοστού των ατόμων χωρίς βιώσιμη πρόσβαση στη στοιχειώδη αποχέτευση (μέρος του ΑΣΧ 7).

# Οι 7 Διαστάσεις της Ανάπτυξης

- Οι έννοιες που απαριθμούνται στους ΑΣΧ (Αναπτυξιακοί Στόχοι της Χιλιετίας) μας βοηθούν να καταρτίσουμε μια λίστα με κάποιες από τις διαστάσεις της ανάπτυξης, για τις οποίες υπάρχει ευρεία συναίνεση.
- Οι 7 Διαστάσεις της Ανάπτυξης
  - Εισόδημα και αύξηση εισοδήματος (ΑΣΧ 1).
  - Φτώχεια και πείνα (ΑΣΧ 1).
  - Ανισότητα (ΑΣΧ 3).
  - Η ευπάθεια (που εμπεριέχεται στον ΑΣΧ 1, δεδομένου ότι η ευπάθεια στα εισοδηματικά σοκ είναι μια σημαντική πηγή της φτώχειας — είναι ωστόσο αξιοσημείωτο ότι η ευπάθεια στα ΣΟΚ και στη φτώχεια ήταν μια μεγάλη έλλειψη από τους ΑΣΧ).
  - Βασικές ανάγκες στην εκπαίδευση και την υγεία (ΑΣΧ 2, 4, 5 και 6), και τη στέγαση (ΑΣΧ 7).
  - Περιβαλλοντική βιωσιμότητα (ΑΣΧ 7).
  - Ποιότητα ζωής: Ένας μακρύς κατάλογος άλλων χαρακτηριστικών που σχετίζονται με τις ικανότητες και την ευτυχία (ΑΣΧ 3).



# Αξίζει να σημειωθεί:

- Ο ΑΣΧ 8 για την παγκόσμια συνεργασία για την ανάπτυξη είναι περισσότερο εργαλείο παρά στόχος.
- Οι ΑΣΧ υποδεικνύουν ότι υπάρχει μια **ευρεία σύγκλιση απόψεων ως προς τη σημασία 3 στόχων:**
  - φτώχεια/εισόδημα/οικονομική μεγέθυνση,
  - βασικές ανάγκες στην υγεία και την εκπαίδευση
  - και περιβαλλοντική βιωσιμότητα.
- Οι υπόλοιποι στόχοι αναγνωρίζονται μεν, αλλά δεν προσλαμβάνουν την ίδια εξέχουσα σημασία
- Τα τελευταία χρόνια, το ζήτημα της ισότητας και της κοινωνικο-οικονομικής δικαιοσύνης έχει αποκτήσει ολοένα και μεγαλύτερη αναγνώριση.

**Εισόδημα και Αύξηση του Εισοδήματος**

# Εισόδημα και Αύξηση του Εισοδήματος

- Η πρώτη διάσταση της ανάπτυξης είναι το επίπεδο και η αύξηση του κατά κεφαλήν εισοδήματος.
- Η Παγκόσμια Τράπεζα ορίζει τις «πιο ανεπτυγμένες χώρες» ως τις χώρες με κατά κεφαλήν Ακαθάριστο Εθνικό Εισόδημα (ΑΕΕ) που υπερβαίνει τα \$12,745 το 2013.
- Robert Lucas (1988): η αύξηση του εισοδήματος πρέπει να αποτελέσει βασικό εργαλείο για την επίτευξη υψηλότερης ευημερίας. Χωρίς την αύξηση αυτή, η βελτίωση της ευημερίας επιλεγμένων τμημάτων του πληθυσμού, θα πρέπει να γίνει μέσω της φορολόγησης και της αναδιανομής.
- Οι κυβερνήσεις και οι αναπτυξιακοί φορείς εστιάζουν, στην οικονομική μεγέθυνση ως βασικό μέσο για την επίτευξη της ανάπτυξης.
- **Ποιους δείκτες μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε για να χαρακτηρίσουμε το εισόδημα και την αύξηση του εισοδήματος;**

# Εισόδημα (1/2)

- Σε εθνικό επίπεδο, το εισόδημα υπολογίζεται ως Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν (ΑΕΘΠ).
- Το ΑΕΘΠ είναι το άθροισμα του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ), το οποίο είναι το άθροισμα της προστιθέμενης αξίας από όλες τις επιχειρήσεις στη χώρα, και των καθαρών εισοδημάτων από το εξωτερικό (με τη μορφή επαναπατρισμένων κερδών και εμβασμάτων που αποστέλλονται από τους μετανάστες).
- Στην προστιθέμενη αξία συμπεριλαμβάνουμε την παραγωγή για οικιακή κατανάλωση:
  - Η παραγωγή αυτή πρέπει να αποτιμάται στο κόστος ευκαιρίας, δηλαδή στην τιμή που θα έπρεπε να καταβληθεί εάν τα αγαθά που παρήχθησαν για οικιακή κατανάλωση έπρεπε να αγοραστούν στην αγορά.
- Οι υπηρεσίες είναι ιδιαίτερα δύσκολο να μετρηθούν. Συνήθως δεν διαθέτουμε μια ποσότητα της υπηρεσίας, αλλά μόνο μια αξία (για παράδειγμα την αξία των τραπεζικών υπηρεσιών), η οποία θέτει το ζήτημα της έμμεσης τιμής που χρησιμοποιείται στην αποτίμηση αυτή.

# Εισόδημα (2/2)

- Για να δώσουμε ένα μέσο όρο της ευημερίας, το ΑΕΠ μπορεί να διαιρεθεί με το μέγεθος του πληθυσμού, δίνοντάς μας το κατά κεφαλήν ΑΕΠ ή το κατά κεφαλήν εισόδημα
- Όσον αφορά τις δαπάνες, το ΑΕΠ είναι το άθροισμα:
  - της κατανάλωσης (C),
  - των επενδύσεων (I),
  - των κρατικών δαπανών (G)
  - των καθαρών εξαγωγών (εξαγωγές (X) μείον τις εισαγωγές (M)).
- $ΑΕΠ = C + I + G + (X - M)$

# Σύνθετος Ρυθμός Ετήσιας Αύξησης

Υπολογίζοντας τη μεταβολή με την πάροδο του χρόνου: **Σύνθετος Ρυθμός Ετήσιας Αύξησης**

- Ο μέσος ρυθμός ετήσιας αύξησης  $g$  είναι ένας τρόπος για να περιγράψουμε τις επιδόσεις ανάπτυξης μιας μεταβλητής  $y$  (όπως το κατά κεφαλήν ΑΕΠ) σε ένα δεδομένο αριθμό ετών  $T$ .
- Πώς μετράμε το  $g$  από μια αρχική τιμή  $y_0$  στο έτος 0 και μια τελική τιμή  $y_T$  στο έτος  $T$ ;

# Ρυθμός αύξησης που υπολογίζεται μεταξύ δύο ημερομηνιών

- Εάν η αρχική τιμή  $y_0$  συνδυαστεί με τον ρυθμό ετήσιας αύξησης  $g$  για  $T$  έτη, η τελική τιμή είναι:  $y_T = y_0 (1 + g)^T$
- Εναλλακτικά, επιλύοντας αυτή την εξίσωση για το  $g$ ,  $g = (y_T/y_0)^{1/T} - 1$
- Συνεπώς, μέσος ρυθμός ετήσιας αύξησης σε ποσοστιαίες μονάδες κατά την περίοδο υπολογίζεται ως εξής:

$$g = 100 \left[ \left( \frac{y_T}{y_0} \right)^{\frac{1}{T}} - 1 \right]$$

# Η ανάγκη προσαρμογής για τον πληθωρισμό

Συγκρίσεις με την πάροδο του χρόνου: Η ανάγκη προσαρμογής για τον πληθωρισμό

- Αν αλλάξουν οι τιμές, οι συγκρίσεις του κατά κεφαλήν ΑΕΠ με την πάροδο του χρόνου μπορεί να αντανakλούν την «ψευδαίσθηση του χρήματος», σε αντίθεση με τα πραγματικά οφέλη στην ευημερία.
- Για να συγκρίνουμε την ευημερία πρέπει να **αποπληθωρίσουμε** το τρέχον (ονομαστικό) εισόδημα με τον δείκτη τιμών (τον δείκτη τιμών καταναλωτή (ΔΤΚ) για το εισόδημα ή τον αποπληθωριστή του ΑΕΠ για το ΑΕΠ). Με τον ΔΤΚ να ισούται με 100 στο έτος βάσης:
  - Πραγματικό κατά κεφαλήν ΑΕΠ που μετράται σε τιμές του έτους βάσης =  
 $100 * \text{Ονομαστικό κατά κεφαλήν ΑΕΠ} / \text{ΔΤΚ}$ .



# Συγκρίσεις με την πάροδο του χρόνου: Παράδειγμα Βραζιλίας (1/2)

ΠΙΝΑΚΑΣ 1.4

Σύγκριση του κατά κεφαλήν ΑΕΠ με την πάροδο του χρόνου για τη Βραζιλία

<i>Βραζιλία</i>	<i>Μονάδες</i>	<i>Κατά κεφαλήν ΑΕΠ 2000</i>	<i>Κατά κεφαλήν ΑΕΠ 2013</i>	<i>Μέση ετήσια αύξηση %</i>
Ονομαστικό ΑΕΠ	Εκατομμύρια Ρεάλ (τρέχουσα αξία)	1179482	4844820	11,5
Πληθυσμός	Εκατομμύρια	174,5	200,4	1,1
Αποπληθωριστής ΑΕΠ	2000 = 100	100	270,7	8,0
Ονομαστικό κατά κεφαλήν ΑΕΠ	Ρεάλ	6759	24180	10,3
Πραγματικό κατά κεφαλή ΑΕΠ	Ρεάλ του 2000	6759	8931	2,2

- Κατά την περίοδο 2000-13, σημειώθηκε επιτυχής αύξηση του ονομαστικού ΑΕΠ (11,5%/έτος), αλλά και υψηλός πληθωρισμός (8%/έτος) και κάποια αύξηση του πληθυσμού (1,1%/έτος).
- Ποια ήταν η πραγματική αύξηση του κατά κεφαλήν ΑΕΠ;

## Συγκρίσεις με την πάροδο του χρόνου: Παράδειγμα Βραζιλίας (2/2)

**Αύξηση πραγματικού κατά κεφαλήν ΑΕΠ  
= Αύξηση ονομαστικού κατά κεφαλήν  
ΑΕΠ – Ρυθμός αύξησης ΔΤΚ.**

ΠΙΝΑΚΑΣ 1.4

Σύγκριση του κατά κεφαλήν ΑΕΠ με την πάροδο του χρόνου για τη Βραζιλία

Βραζιλία	Μονάδες	Κατά κεφαλήν ΑΕΠ 2000	Κατά κεφαλήν ΑΕΠ 2013	Μέση ετήσια αύξηση %
Ονομαστικό ΑΕΠ	Εκατομμύρια Ρεάλ (τρέχουσα αξία)	1179482	4844820	11,5
Πληθυσμός	Εκατομμύρια	174,5	200,4	1,1
Αποπληθωριστής ΑΕΠ	2000 = 100	100	270,7	8,0
Ονομαστικό κατά κεφαλήν ΑΕΠ	Ρεάλ	6759	24180	10,3
Πραγματικό κατά κεφαλήν ΑΕΠ	Ρεάλ του 2000	6759	8931	2,2

**Μέσος ρυθμός ετήσιας αύξησης του  
πραγματικού κατά κεφαλήν ΑΕΠ : 2,2%,**

- έναντι 10,3% της αύξησης του ονομαστικού κατά κεφαλήν ΑΕΠ
- και 11,5% της αύξησης του ονομαστικού ΑΕΠ.

**Η χρήση ονομαστικών αντί για  
πραγματικών τιμών στη μέτρηση των  
μεταβολών στην ευημερία θα ήταν  
αρκετά παραπλανητική.**

# Η ανάγκη να συμπεριληφθούν τα στοιχεία για το εισόδημα σε ένα ενιαίο νόμισμα

- Η σύγκριση του εισοδήματος μεταξύ χωρών απαιτεί τη μέτρησή του στην ίδια νομισματική μονάδα, δηλαδή στο ίδιο εθνικό νόμισμα.
- Υπάρχουν 2 επιλογές
  - Η πρώτη είναι να χρησιμοποιήσουμε την επίσημη συναλλαγματική ισοτιμία που μας λέει πόσες τοπικές νομισματικές μονάδες (LCU) χρειάζονται για να αποκτήσουμε 1 \$ ΗΠΑ.
  - Η άλλη είναι να χρησιμοποιήσουμε μια συναλλαγματική ισοτιμία που αντικατοπτρίζει την αγοραστική δύναμη του τοπικού νομίσματος σε σχέση με το δολάριο ΗΠΑ, λαμβάνοντας υπόψη τις διαφορές τιμών μεταξύ των χωρών (ίδια αγοραστική δύναμη, PPPe).

# Συγκρίσεις με την επίσημη συναλλαγματική ισοτιμία

- Έστω ότι η επίσημη συναλλαγματική ισοτιμία  $e$  = αριθμός LCU/\$ 1 ΗΠΑ.
- Άρα  $e$  είναι η τιμή του δολαρίου ΗΠΑ για έναν ξένο υπήκοο.
- Τον Αύγουστο του 2010 η επίσημη συναλλαγματική ισοτιμία για το μεξικάνικο πέσο ήταν 12,8 πέσος/\$ ΗΠΑ. Αυτός είναι ο αριθμός των πέσος που πρέπει να πληρώσει ο Μεξικανός πολίτης για να αποκτήσει ένα δολάριο ΗΠΑ.
- Τα επίπεδα του κατά κεφαλήν ΑΕΠ συγκρίνονται μεταξύ των χωρών μετατρέποντας το κατά κεφαλήν ΑΕΠ που μετράται σε LCU σε κατά κεφαλήν ΑΕΠ μετρούμενο σε δολάρια ΗΠΑ:  $GDP_{pc\$} = \frac{1}{e} GDP_{pc}^{LCU}$
- **Πρόβλημα:** οι μεταβολές της συναλλαγματικής ισοτιμίας θα δημιουργήσουν αλλαγές στο κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε δολάρια, ακόμη και αν δεν υπήρξε καμία αλλαγή στις LCU του κατά κεφαλήν ΑΕΠ.

# Συγκρίσεις με τη χρήση του δείκτη ίδιας αγοραστικής δύναμης

- Για να ληφθούν υπόψη οι διαφορές των τιμών κατά τη σύγκριση του κατά κεφαλήν ΑΕΠ μεταξύ των χωρών ως μέτρο της ευημερίας, πρέπει να προσαρμόσουμε τη σχετική αγοραστική δύναμη των νομισμάτων .
- Ορίζουμε μια συναλλαγματική ισοτιμία που προσαρμόζεται στην αγοραστική δύναμη ενός δολαρίου στις δύο χώρες.
- Αυτή είναι η PPPe, η οποία ορίζεται ως ο αριθμός των LCU που απαιτούνται για να αγοράσει κανείς την ίδια ποσότητα αγαθών και υπηρεσιών (ίσης ποιότητας) που θα αγόραζε με 1 δολάριο ΗΠΑ στις ΗΠΑ.
- Στην περίπτωση αυτή, το κατά κεφαλήν ΑΕΠ, μετρούμενο σε δολάρια ΗΠΑ, με την ίδια αγοραστική δύναμη όπως και στις ΗΠΑ ισούται με:

- $$\text{PPP adjusted GDP}_{pc\$} = \frac{1}{\text{PPPe}} \text{GDP}_{pc}^{\text{LCU}}$$

# Κριτική Stiglitz (1/2)

- Κριτική Stiglitz et al. (2009), απέναντι στο κατά κεφαλήν ΑΕΠ ως μέτρο των οικονομικών επιδόσεων και της κοινωνικής προόδου:
- Ως μέσο μέτρο, το κατά κεφαλήν ΑΕΠ αγνοεί τον δυνητικό ρόλο της οικονομικής ανισότητας στα ατομικά εισοδήματα.
- Μια καλύτερη μέτρηση της ατομικής ευημερίας θα ήταν το **διάμεσο** σε αντίθεση με το μέσο εισόδημα.
- Αν η ανισότητα αυξηθεί επαρκώς, οι περισσότεροι άνθρωποι θα μπορούσαν να ζουν χειρότερα, ακόμη και αν το μέσο εισόδημα αυξάνεται.
- Καθώς το ΑΕΠ μετρά τις ροές (τρέχουσα παραγωγή) κι όχι τα αποθέματα, δεν κατορθώνει ακόμα να αντανakλά τη βιωσιμότητα της οικονομικής προόδου.

# Κριτική Stiglitz (2/2)

- Το τρέχον ΑΕΠ μπορεί να επιτευχθεί με κόστος την εξάντληση του πλούτου μιας χώρας, με αποτέλεσμα να διακυβεύεται η μελλοντική παραγωγή.
- Επομένως, η αξιολόγηση της βιωσιμότητας απαιτεί την εξέταση των αποθεμάτων κεφαλαίου (φυσικών, σωματικών, ανθρώπινων, κοινωνικών)
- Καθώς το ΑΕΠ μετρά τις ροές (τρέχουσα παραγωγή) κι όχι τα αποθέματα, δεν κατορθώνει ακόμα να αντανakλά τη βιωσιμότητα της οικονομικής προόδου.

# Αναπτυξιακά ζητήματα σχετικά με το εισόδημα και την αύξηση του εισοδήματος

- Ενώ υπάρχει ευρεία συναίνεση ότι το εισόδημα και η αύξηση του εισοδήματος είναι θεμελιώδους σημασίας για την ανάπτυξη, η επεξήγηση της αύξησης παραμένει μία από τις πιο δύσκολες και ανίσχυρες πτυχές της θεωρίας της ανάπτυξης.
- **Ένα βασικό ζήτημα θα είναι να κατανοήσουμε γιατί το κατά κεφαλήν ΑΕΠ ορισμένων χωρών συγκλίνει με εκείνο των βιομηχανικών χωρών, ενώ για άλλες αποκλίνει.**

Είναι σημαντικό να κατανοήσουμε:

- Τι καθιστά την οικονομική μεγέθυνση περισσότερο ή λιγότερο «υπέρ των φτωχών», περισσότερο ή λιγότερο αποτελεσματική στη μείωση της φτώχειας
- Υπό ποιες προϋποθέσεις οι αυξανόμενοι μισθοί αποτελούν κινητήρια δύναμη για τη δημιουργία αποτελεσματικής εσωτερικής ζήτησης
- Το εάν η περισσότερη ισότητα και η λιγότερη φτώχεια μπορεί να αποτελούν καθ' εαυτές πηγές οικονομικής μεγέθυνσης
- Το εάν η διαδικασία παραγωγής εισοδήματος από μόνη της μπορεί να αποτελέσει πηγή ευημερίας σε αντίθεση με μια δαπάνη, δηλαδή αν η ίδια η εργασία μπορεί να αποτελέσει πηγή ευτυχίας.



**Φτώχεια**

# Μέτρηση της φτώχειας (1/2)

- Η μέτρηση της φτώχειας προϋποθέτει:
  - Την επιλογή ενός δείκτη ευημερίας, στην προκειμένη περίπτωση είτε το κατά κεφαλήν εισόδημα είτε τη κατανάλωση.
  - Τη σύγκριση αυτού του δείκτη με ένα κατώτατο όριο – ένα συγκεκριμένο όριο φτώχειας.
- Ένα νοικοκυριό θα ταξινομηθεί ως φτωχό εάν το κατά κεφαλήν εισόδημα ή η κατανάλωσή του πέσει κάτω από το όριο της φτώχειας.
- Έχοντας καθιερώσει έναν χαρακτηρισμό για την φτώχεια, μπορούμε να αναπτύξουμε δείκτες για να τη μετρήσουμε.
- Η μέτρηση της φτώχειας είναι σημαντική:
  - Για την εστίαση των παρεμβάσεων ενάντια στη φτώχεια,
  - Για την παρακολούθηση της προόδου σε σχέση με τον ΑΣΧ 1
  - Για την αξιολόγηση του αντίκτυπου των πολιτικών και των προγραμμάτων καταπολέμησης της φτώχειας.

# Πρόοδος σε σχέση με τη μείωση της φτώχειας σε όλον τον κόσμο

- Σύμφωνα με τα τελευταία (2014) στοιχεία για την παγκόσμια φτώχεια, η φτώχεια παραμένει σε υψηλά επίπεδα στις αναπτυσσόμενες χώρες.
- **Περίπου 1,2 δισεκατομμύρια άνθρωποι ζουν με λιγότερο από 1,25 δολάρια την ημέρα, αριθμός που αντιστοιχεί στο 21% του πληθυσμού στις αναπτυσσόμενες χώρες.**
- Ο συνολικός αριθμός των φτωχών μειώθηκε μεταξύ 1981 και 2010 από 1,9 σε 1,2 δις, **με το μεγαλύτερο μέρος της μείωσης να προέρχεται από την Κίνα.**

# Η μεγέθυνση υπέρ των φτωχών (1/2)

- Η οικονομική μεγέθυνση υπήρξε το κύριο εργαλείο για τη μείωση της φτώχειας.
- **Αλλά δεν είναι όλες οι μεγεθύνσεις εξίσου αποτελεσματικές για τη μείωση της φτώχειας.**
- Η συμβολή της μεγέθυνσης στη μείωση της φτώχεια μπορεί να ενισχυθεί με την εφαρμογή προγραμμάτων καταπολέμησης της φτώχειας.
- Έντονο ενδιαφέρον να βρεθεί το πώς μπορεί η οικονομική μεγέθυνση να γίνει περισσότερο υπέρ των φτωχών.
- Αυτό που εννοείται ως μεγέθυνση υπέρ των φτωχών έχει αποτελέσει καθ' εαυτό αντικείμενο αντιπαράθεσης.
- Πρόγραμμα των Ηνωμένων Εθνών για την Ανάπτυξη (UNDP)
  - Η μεγέθυνση είναι υπέρ των φτωχών εάν ωφελεί τους φτωχούς περισσότερο από ό,τι τους μη φτωχούς (Kakwani et al., 2004).

# Η μεγέθυνση υπέρ των φτωχών (2/2)

- Το σημαντικό ζήτημα πολιτικής στη χρήση της μεγέθυνσης για τη μείωση της φτώχειας είναι ο τρόπος με τον οποίο θα αυξηθεί η ελαστικότητα της μείωσης της φτώχειας σε σχέση με την αύξηση του εισοδήματος, κάτι που ορίζεται ως:

$$E = \frac{\% \text{ μεταβολή στην αναλογία του αριθμού των φτωχών}}{\% \text{ μεταβολή του μέσου κατά κεφαλήν εισοδήματος ή κατανάλωσης}}$$

**μετρά την ποσοστιαία μεταβολή του ποσοστού της φτώχειας που συνδέεται με την κατά 1% αύξηση του εισοδήματος ή της κατανάλωσης (Bourguignon, 2003).**

# Αναπτυξιακά ζητήματα που σχετίζονται με τη φτώχεια

- Επηρεάζει η φτώχεια με τη σειρά της τη συμπεριφορά και τη μεγέθυνση; (οικονομική των φτωχών & προγράμματα καταπολέμησης της φτώχειας)
- Ravallion (2012) αποδεικνύει ότι η ίδια η μείωση της φτώχειας μπορεί να αποτελεί πηγή μεγέθυνσης
- Η φτώχεια δεν είναι μόνο χρόνια, αλλά και για πολλούς μεταβατική, και συνδέεται με την έκθεση σε συγκεκριμένα σοκ έναντι των οποίων δεν υπάρχει ασφάλιση (Dercon, 2002).

**Ανισότητα (και Αδικία)**

# Η μέτρηση της ανισότητας και της αδικίας

- Παρόλο που η ανισότητα δεν περιλαμβάνεται ρητά στους ΑΣΧ, η μείωση αυτής είναι πρωταρχικής σημασίας μεταξύ των αναπτυξιακών στόχων για πολλές χώρες.
- Η **ανισότητα** αποτελεί μια έννοια που περιγράφει τον τρόπο κατανομής του συνολικού εισοδήματος σε έναν πληθυσμό.
- Μπορεί να μετρηθεί ως το μερίδιο του συνολικού εισοδήματος που κατέχει το κορυφαίο Χ τοις εκατό του πληθυσμού, σε σχέση με το μερίδιο του συνολικού εισοδήματος που κατέχει το κατώτατο Υ τοις εκατό.
- Για παράδειγμα, το μερίδιο του πλουσιότερου 20% σε σχέση με το μερίδιο του φτωχότερου 40% λαμβάνει τις ακόλουθες τιμές: Ινδία: 1,7· Ιαπωνία: 2,4· ΗΠΑ: 2,9· Σενεγάλη: 5,3· Βραζιλία: 9,1.

## Δικαιοσύνη

- Μετρά τον βαθμό ισότητας στις ευκαιρίες δημιουργίας μελλοντικού εισοδήματος ή στην επίτευξη άλλων αναπτυξιακών στόχων, όπως είναι η εκπαίδευση και η υγεία.
- Π.χ., η δικαιοσύνη μπορεί να μετρηθεί με τη σχετική πιθανότητα παρακαλούθησης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης για δύο παιδιά που έχουν γεννηθεί σε διαφορετικές χώρες ή κοινωνικές τάξεις.



# Δικαιοσύνη

- Sen (1985)

- Η δικαιοσύνη είναι η ισότητα στην κατανομή των ευκαιριών των ατόμων, η οποία καθορίζεται σε μεγάλο βαθμό από τα περιουσιακά τους στοιχεία και από το πλαίσιο στο οποίο χρησιμοποιούνται αυτά τα περιουσιακά στοιχεία.
- **Οι αδικίες μεταξύ των ατόμων τείνουν να σχετίζονται με τις διαφορές στο κοινωνικοοικονομικό στάτους των γονέων τους, το φύλο, τη φυλή και την εθνότητα, το αγροτικό και αστικό υπόβαθρο κτλ.**

- Γιατί να μας απασχολεί η ανισότητα στην ανάπτυξη;

- Δεδομένου ότι υπάρχει ευρεία συναίνεση ότι η μεγέθυνση είναι η κύρια κινητήρια δύναμη για τη μείωση της φτώχειας, **ένα ισχυρό επιχείρημα υπέρ των προβληματισμών που έχουν να κάνουν με την ισότητα και τη δικαιοσύνη θα ήταν ότι αποτελούν εργαλεία για την ταχύτερη οικονομική μεγέθυνση.**
- Ποιοι είναι οι δίαυλοι μέσω των οποίων η μεγαλύτερη ισότητα θα μπορούσε να είναι ένας πιθανός καθοριστικός παράγοντας της ταχύτερης μεγέθυνσης;

# Ισότητα και Μεγέθυνση (1/2)

- Έχουν διατυπωθεί δύο επιχειρήματα κατά της άποψης ότι η ισότητα συμβάλλει στην προώθηση της μεγέθυνσης.
  - Το πρώτο αφορά την παρατήρηση του Keynes ότι ο συνολικός ρυθμός αποταμίευσης τείνει να αυξάνεται αν η ανισότητα είναι μεγαλύτερη, επειδή οι πλούσιοι εξοικονομούν μεγαλύτερο μερίδιο από το πρόσθετο εισόδημά τους από ό,τι οι φτωχοί (έχουν μεγαλύτερη οριακή ροπή προς αποταμίευση), ενώ οι φτωχοί καταναλώνουν μεγαλύτερο μερίδιο από το εισόδημά τους σε σύγκριση με τους πλούσιους (έχουν μεγαλύτερη οριακή ροπή προς κατανάλωση).
  - Το δεύτερο επιχείρημα: Ενας κάποιος βαθμός ανισότητας δημιουργεί κίνητρα για τους επιχειρηματίες ώστε να αναλάβουν ρίσκα, πράγμα που κατ' επέκταση αποβαίνει σε όφελος της μεγέθυνσης.
- **Εντούτοις, τα κίνητρα μπορούν επίσης να εξασθενίσουν, όταν η ανισότητα γίνει υπερβολική.**

# Ισότητα και Μεγέθυνση (2/2)

- Τα επιχειρήματα υπέρ της θέσης ότι η μειωμένη ανισότητα προωθεί τη μεγέθυνση περιλαμβάνουν:
  - την αύξηση της πρόσβασης στην εκπαίδευση για ολόκληρο τον πληθυσμό
  - την αύξηση του ποσοστού του πληθυσμού που κατέχει εγγυημένα περιουσιακά στοιχεία που παρέχουν πρόσβαση σε δάνεια
  - τη μείωση του κόστους των δημόσιων προγραμμάτων κοινωνικού ελέγχου και πρόνοιας
  - τη μετατόπιση των αιτημάτων του μεσαίου ψηφοφόρου από τη φορολόγηση με σκοπό την αναδιανομή, προς πολιτικές υπέρ της μεγέθυνσης.

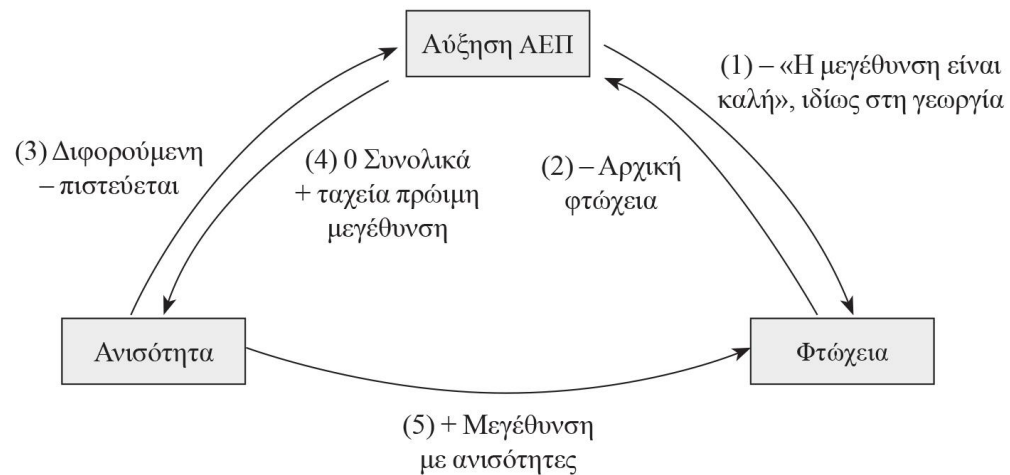
# Οικονομική μεγέθυνση, φτώχεια και ανισότητα: το τρίγωνο της ανάπτυξης

Η μεγέθυνση, η φτώχεια και η ανισότητα συνδέονται με ένα «τρίγωνο της ανάπτυξης».

Η καθεμία επηρεάζεται από τις άλλες και μπορεί να γίνει ένα μέσο που θα επηρεάσει τις άλλες.

Πέντε διαύλοι τους συνδέουν,

- «Η μεγέθυνση είναι καλή» για τη μείωση της φτώχειας ιδίως η μεγέθυνση στη γεωργία
- Η χαμηλότερη αρχική φτώχεια είναι πιθανό να ευνοήσει την υψηλότερη μεγέθυνση
- Η ανισότητα επιδρά στη μεγέθυνση με το καθαρό αποτέλεσμα διαφορούμενο. Γενικά: μειώνει τη μεγέθυνση εάν υφίσταται πέρα από ένα ορισμένο επίπεδο.
- Η μεγαλύτερη ανισότητα ενισχύει τη φτώχεια σε ένα δεδομένο επίπεδο εισοδήματος, ενώ η μείωση της φτώχειας μπορεί να μειώσει ή να μην μειώσει την ανισότητα.



ΣΧΗΜΑ 1.3 Το τρίγωνο της ανάπτυξης: Οι πέντε διαύλοι που συνδέουν την οικονομική μεγέθυνση, τη φτώχεια και την ανισότητα

**Ευπάθεια απέναντι στα σοκ**

# Ευπάθεια απέναντι στα σοκ

- Μια ζωή στην ανασφάλεια λόγω της έκθεσης σε κινδύνους που δεν καλύπτονται από ασφάλιση, όπως ασθένειες, αποτυχία της καλλιέργειας ή εμφύλια σύρραξη, είναι σίγουρα επιζήμια για την ευημερία.
- Πράγματι, η έκθεση σε τέτοια σοκ έχει αποδειχθεί ότι αποτελεί μία από τις κύριες αιτίες της φτώχειας.
- Η μείωση της ευπάθειας απέναντι στα σοκ μπορεί έτσι να αποτελέσει ένα ισχυρό εργαλείο για τη μείωση της εμφάνισης νέων φτωχών.
- Ορίζουμε την ευπάθεια απέναντι στη φτώχεια για τους μη φτωχούς ως την πιθανότητα να γίνουν θύμα της φτώχειας ως συνέπεια της έκθεσής τους σε κάποιο σοκ.

## Αποστροφή στον κίνδυνο

- Οι φτωχοί είναι πιο ευάλωτοι από τους μη φτωχούς στη μείωση των εισοδημάτων τους.
- Οι φτωχοί έχουν υψηλότερο επίπεδο αποστροφής έναντι του κινδύνου στην οικονομική τους συμπεριφορά, περιορίζοντας τις επιλογές τους και τα αναμενόμενα εισοδηματικά κέρδη.

# Αποστροφή στον κίνδυνο

- Δεν είναι ο μέσος κίνδυνος που το νοικοκυριό θέλει να μειωθεί, αλλά μάλλον η ετήσια έκθεσή του στον κίνδυνο.
- Αν το κατώτατο όριο κάτω από το οποίο το εισόδημα δεν μπορεί να πέσει βάσει της αρχής «πρώτα η ασφάλεια» είναι η επιβίωση
- Τότε η αρχή «πρώτα η ασφάλεια» θα ήταν ένα αναμενόμενο πρότυπο συμπεριφοράς μεταξύ των πολύ φτωχών.

# Πηγές κινδύνου

- Πηγές κινδύνου
  - Φυσικές καταστροφές
  - Σοκ που αφορούν την υγεία: ασθένειες, ατυχήματα, επιδημίες, θάνατος ενός γονέα.
  - Κοινωνικές καταστροφές: κλοπή, επίθεση, εμφύλιος πόλεμος, εκβιασμός.
  - Οικονομικά σοκ: διεθνείς κρίσεις στις τιμές, ανεργία, πληθωρισμός, ύφεση, καταρρεύσεις τραπεζών.
  - Πολιτικά γεγονότα: αλλαγές πολιτικής, διακοπή κοινωνικών προγραμμάτων
  - Περιβαλλοντικές καταστροφές: ατμοσφαιρική ρύπανση από δασικές πυρκαγιές, εκπομπές από γειτονικές εταιρείες.
- Είδη κινδύνου
- 2 τύποι κινδύνου : Συμμεταβλητός & Ιδιοσυγκρασιακός.
  - Οι **συμμεταβλητοί κίνδυνοι** αφορούν σε εθνικό, περιφερειακό ή κοινοτικό επίπεδο όταν επηρεάζουν όλα τα νοικοκυριά σε μια χώρα, μια περιοχή ή μια κοινότητα.
  - Οι **ιδιοσυγκρασιακοί κίνδυνοι** αφορούν συγκεκριμένα άτομα ή νοικοκυριά.



# Κίνδυνοι μη αναστρεψιμότητας

- Εάν η έκθεση σε ένα βραχυχρόνιο σοκ θα μπορούσε να εξωθήσει τους ανθρώπους που ήταν κατά μέσο όρο πάνω από το όριο της φτώχειας στη χρόνια και επίμονη φτώχεια.
- Αιτίες:
  - Τα παιδιά που αναγκάζονται να παρατήσουν το σχολείο όταν οι γονείς τους πλήττονται από κάποιο σοκ
  - Η μειωμένη κατανάλωση και ο υποσιτισμός κατά τη διάρκεια ενός σοκ, ιδιαίτερα κατά τους τελευταίους προγεννητικούς μήνες και τα πρώτα τρία χρόνια της ζωής, που προξενούν εμπόδια στη φυσική ανάπτυξη, τα οποία είναι συνήθως μη αναστρέψιμα
  - Η πώληση παραγωγικών πόρων όπως βοοειδών, αρότρων και γης, που καθιστά την ανακεφαλαιοποίηση πολύ αργή αν όχι αδύνατη
  - Η έλλειψη στέγης

# Μέσα μείωσης της ευπάθειας στα σοκ

Τα νοικοκυριά επιθυμούν εξομάλυνση της κατανάλωσης.

- **Η μείωση του κινδύνου συνίσταται στην επιδίωξη ενεργειών που συμβάλλουν στη μείωση της πιθανότητας και της σοβαρότητας ενός σοκ (εκπαίδευση, η προληπτική ιατρική)**
- **Η διαχείριση του κινδύνου (εκ των προτέρων) συνίσταται σε ενέργειες που συμβάλλουν στη μείωση της επίπτωσης που θα έχει στο εισόδημα ένα μελλοντικό σοκ .**
  - Αυτασφάλιση, Αμοιβαία ασφάλιση , Επίσημη ασφάλιση.
- **Η προσαρμογή στο κίνδυνο (εκ των υστέρων) συνίσταται στην επιδίωξη δράσεων που συμβάλλουν στην ανακούφιση του αντίκτυπου του εισοδηματικού σοκ στη βασική κατανάλωση.**

**Βασικές Ανάγκες: Ανθρώπινη Ανάπτυξη**

# Βασικές Ανάγκες

- Οι πρώτοι τέσσερις προσδιοριστικοί παράγοντες της υπανάπτυξης συνιστούν τις νομισματικές διαστάσεις της ανάπτυξης.
  - Τα χαμηλά και στάσιμα εισοδήματα,
  - Η φτώχεια,
  - Η ανισότητα/αδικία
  - Η ευπάθεια
- **Οι βασικές ανάγκες είναι πολυδιάστατες:** η κάλυψη των βασικών ανθρώπινων αναγκών αποτελεί επίσης πολύ σημαντική διάσταση της ανάπτυξης.
- Οι ΑΣΧ αναφέρονται σε βασικές ανάγκες όπως
  - Η υγεία,
  - Η εκπαίδευση,
  - Η υγιεινή αποχέτευση
  - Η στέγαση.
- Ο Δείκτης Ανθρώπινης Ανάπτυξης (ΔΑΑ) εμπεριέχει διάφορους δείκτες υγείας και εκπαίδευσης.

# Διαστάσεις των βασικών αναγκών

Οι βασικές ανάγκες μπορούν να μετρηθούν:

- τα επιτεύγματα (εκ των υστέρων)
- ή την πρόσβαση στις πηγές βασικών αναγκών (εκ των προτέρων).

# Υγεία

- Εκ των υστέρων:
  - Προσδόκιμο ζωής κατά τη γέννηση.
  - Ποσοστό βρεφικής θνησιμότητας (π.χ. κάτω των πέντε ετών).
  - Ποσοστό μητρικής θνησιμότητας.
  - Εμφάνιση του HIV/AIDS και άλλων μεταδοτικών ασθενειών.
  
- Εκ των προτέρων
  - Πρόσβαση σε υπηρεσίες υγείας (αριθμός ιατρών ανά άτομο) και ποιότητα των υπηρεσιών υγείας
  - Πρόσβαση σε ασφαλές νερό και υγιεινή αποχέτευση.

# Εκπαίδευση

- Εκ των υστέρων:
  - Καθαρός δείκτης εγγραφής σε πρωτοβάθμιο και δευτεροβάθμιο σχολείο.
  - Ποσοστό εγκατάλειψης του σχολείου, ποσοστό επανάληψης της τάξης
  - Φοίτηση σε σχολείο: ολοκλήρωση ετών εκπαίδευσης.
  - Ποσοστό αλφαριθμητισμού.
  - Επιδόσεις στα τυποποιημένα τεστ.
- Εκ των προτέρων:
  - Διαθεσιμότητα σχολείων: απόσταση, κόστος, μέγεθος τάξης.
  - Ποιότητα της εκπαίδευσης: απουσία και προσόντα καθηγητών, διαθέσιμοι πόροι των σχολείων.

# Διατροφή

- Εκ των υστέρων:
  - Υποσιτισμός και πείνα: χαμηλό βάρος κατά τη γέννηση, χαμηλό ύψος για την ηλικία (στασιμότητα ανάπτυξης) και χαμηλό βάρος για την ηλικία (εξασθένηση).
  - Ελλείψεις μικροθρεπτικών συστατικών: σίδηρο (αναιμία), ψευδάργυρο (νοσηρότητα), ιώδιο (διανοητική βλάβη) και βιταμίνη Α (τύφλωση).
- Εκ των προτέρων:
  - Ύπαρξη σχολικών επισιτιστικών προγραμμάτων.



# Δείκτες βασικών αναγκών

- Οι πέντε πιο σημαντικοί δείκτες απαριθμούνται παρακάτω:
  - Η υγεία των παιδιών: τιμές z (Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας (ΠΟΥ))
  - Παγκόσμια Νοσοεπιβάρυνση (ΠΟΥ)
  - Υποσιτισμός: επισιτιστική ανασφάλεια (Οργανισμός Τροφίμων και Γεωργίας (FAO))
  - Δείκτης Ανθρώπινης Ανάπτυξης (UNDP)
  - Ο Δείκτης Οξείας Πολυδιάστατης Φτώχειας (MPI)

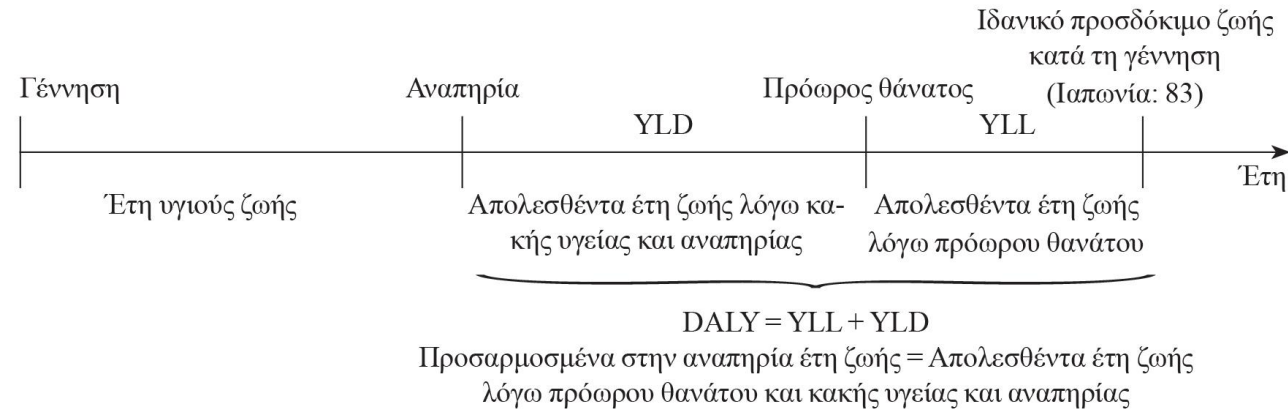
# Η υγεία των παιδιών: τιμές z

- $z = (x-\mu)/\sigma$ ,
- Η τιμή z είναι η απόσταση μεταξύ της τιμής του ατόμου και του μέσου όρου του πληθυσμού που μετράται σε μονάδες τυπικής απόκλισης.
- Υπάρχουν δύο τιμές z που χρησιμοποιούνται για τον χαρακτηρισμό της κατάστασης υγείας ενός παιδικού πληθυσμού:
- Αναλογία ύψους-ηλικίας. Ένα παιδί θα χαρακτηριστεί ότι έχει μέτρια στασιμότητα στην ανάπτυξη όταν η τιμή z ύψους-ηλικίας είναι μεταξύ -2 και -3 και σοβαρή στασιμότητα με μια τιμή z μικρότερη από -3.
- Αναλογία βάρους-ύψους. Ένα παιδί θα χαρακτηριστεί ότι έχει μέτρια εξασθένηση όταν η τιμή z βάρους-ύψους είναι μεταξύ -2 και -3, και σοβαρή εξασθένηση με τιμή z μικρότερη από -3.

# Παγκόσμια Νοσοεπιβάρυνση –ΠΟΥ- (1/2)

- Η Παγκόσμια Νοσοεπιβάρυνση (GBD) υπολογίζει το χάσμα μεταξύ της τρέχουσας κατάστασης υγείας ενός πληθυσμού και της ιδανικής κατάστασης, όπου ο καθένας ζει μέχρι το γήρας, χωρίς ασθένειες και αναπηρίες.
- Μετράται σε **προσαρμοσμένα στην αναπηρία έτη ζωής (DALY)**, όπου *ένα DALY ισούται με ένα απολεσθέν έτος υγιεινής ζωής λόγω πρόωρης θνησιμότητας ή κακής υγείας και/ή αναπηρίας.*

# Παγκόσμια Νοσοεπιβάρυνση –ΠΟΥ- (2/2)



ΣΧΗΜΑ 1.6 Παγκόσμια νοσοεπιβάρυνση μετρούμενη σε DALY: Προσαρμοσμένα στην αναπηρία έτη ζωής

- $DALY = YLL + YLD$ ,
- όπου  $YLL$  = απολεσθέντα έτη ζωής λόγω πρόωρου θανάτου σε σχέση με το ιδανικό προσδόκιμο ζωής κατά τη γέννηση, βάσει του προσδόκιμου ζωής στην Ιαπωνία, που είναι το μεγαλύτερο στον κόσμο και ισούται με 83 έτη.
- $YLD$  = απολεσθέντα έτη ζωής λόγω κακής υγείας και αναπηρίας.
- Προσαρμοσμένα στην αναπηρία έτη ζωής = Απολεσθέντα έτη ζωής λόγω πρόωρου θανάτου και κακής υγείας και αναπηρίας

# Υποσιτισμός: επισιτιστική ανασφάλεια

- Το διατροφικό πρότυπο που χρησιμοποιείται από τον FAO ως ισοδύναμο με το όριο της φτώχειας είναι 2.800 θερμίδες/άτομο/ημέρα για τους ενήλικες άνδρες και 2.000 θερμίδες/άτομο/ημέρα για τις ενήλικες γυναίκες.
- Η μέτρηση της πείνας είναι το ποσοστό του πληθυσμού κάτω από αυτό το διατροφικό πρότυπο.

# Δείκτης Ανθρώπινης Ανάπτυξης

- Ο Δείκτης Ανθρώπινης Ανάπτυξης (ΔΑΑ) είναι ο πιο διάσημος δείκτης βασικών αναγκών. Αναπτύχθηκε από τον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών
  - $HDI_k = \frac{1}{3} \sum_{i=1}^3 \frac{H_{ik} - H_{imin}}{H_{imax} - H_{imin}}$  για τη χώρα k:
  - H1 = υγεία: προσδόκιμο ζωής κατά τη γέννηση
  - H2 = δείκτης μορφωτικού επιπέδου, ένας σταθμισμένος μέσος όρος δύο δεικτών:
    - του ποσοστού αλφαριθμητισμού των ενηλίκων
    - του καθαρού ποσοστού εγγραφής στην πρωτογενή, δευτερογενή και τριτογενή εκπαίδευση
  - H3 = προσαρμοσμένο κατά κεφαλήν εισόδημα
- Ο ΔΑΑ είναι μεν χρήσιμος αλλά αυθαίρετος.
- Γιατί να συμπεριλάβουμε το κατά κεφαλήν εισόδημα στον ΔΑΑ αντί να τον διατηρήσουμε ως έναν δείκτη αμιγώς αναφερόμενο στις βασικές ανάγκες;
  - το σύστημα στάθμισης του ενός τρίτου δεν προέρχεται από κάποια συγκεκριμένη θεωρία δείκτη.

# Ο Δείκτης Οξείας Πολυδιάστατης Φτώχειας (1/2)

ΠΙΝΑΚΑΣ 1.7

Διαστάσεις του Δείκτη Οξείας Πολυδιάστατης Φτώχειας

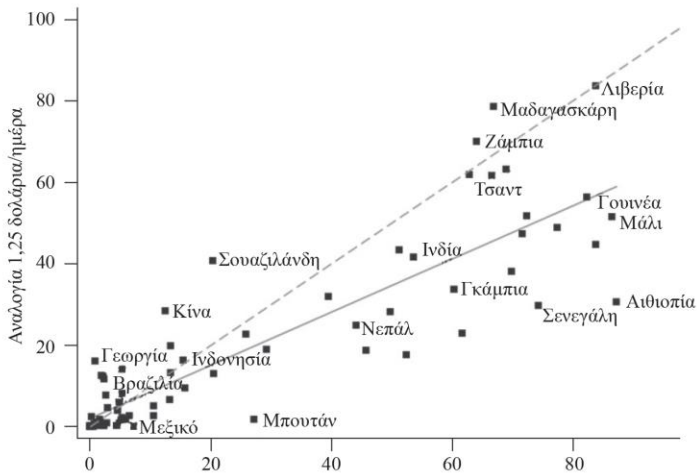
Διάσταση	Δείκτης (στάθμιση)	Όριο φτώχειας
Υγεία	Παιδική θνησιμότητα (1/6) Διατροφή (1/6)	Κάποιο παιδί έχει πεθάνει στην οικογένεια Κάποιος ενήλικας ή παιδί είναι υποσιτισμένο
Εκπαίδευση	Έτη σχολικής φοίτησης (1/6) Εγγραφή παιδιών (1/6)	Κανένα μέλος του νοικοκυριού δεν έχει συμπληρώσει 5 έτη σχολικής φοίτησης Κάποιο παιδί σχολικής ηλικίας δεν έχει εγγραφεί στο σχολείο μέχρι την 8η τάξη
Βιοτικό επίπεδο	Πρόσβαση σε ηλεκτρικό ρεύμα (1/18) Πόσιμο νερό (1/18) Υγιεινή αποχέτευση (1/18) Δάπεδο (1/18) Καύσιμο μαγειρέματος (1/18) Περιουσιακά στοιχεία (1/18)	Χωρίς ηλεκτρικό ρεύμα Δεν υπάρχει πρόσβαση σε ασφαλές πόσιμο νερό σε απόσταση 30 λεπτών με τα πόδια Η εγκατάσταση αποχέτευσης δεν είναι βελτιωμένη ή χρησιμοποιείται από κοινό με άλλα νοικοκυριά Δάπεδο από χώμα, άμμο ή κοπριά Χρησιμοποιεί κοπριά, ξύλο ή κάρβουνο Δεν διαθέτει περισσότερα από ένα: ραδιόφωνο, τηλεόραση, τηλέφωνο, ποδήλατο, μοτοσικλέτα, ψυγείο. Δεν υπάρχει αυτοκίνητο ή φορτηγό

- Οι Alkire και Santos (2010) πρότειναν πρόσφατα μια βελτίωση του ΔΑΑ που ονομάστηκε **Δείκτης Πολυδιάστατης Φτώχειας**
- Χρησιμοποιεί τρεις διαστάσεις της φτώχειας: την υγεία, την εκπαίδευση και το βιοτικό επίπεδο, με ίσες σταθμίσεις.
- Σε κάθε κατηγορία, οι δείκτες για τα μεμονωμένα νοικοκυριά συγκρίνονται με ένα κατώτατο όριο
- Επομένως, η τρίτη κατηγορία κρίνεται καταλληλότερη από το κεφαλήν ΑΕΠ, όπως χρησιμοποιείται στον ΔΑΑ, καθώς χαρακτηρίζει εν μέρει την πρόσβαση σε δημόσια αγαθά.

Ένα νοικοκυριό δηλώνεται ως «φτωχό» αν είναι κάτω από το κατώτατο όριο σε τουλάχιστον 30% αυτών των δεικτών.

Σε εθνικό επίπεδο, ο **Δείκτης Πολυδιάστατης Φτώχειας** είναι το ποσοστό του πληθυσμού που δηλώνεται ως «φτωχό»

# Ο Δείκτης Οξείας Πολυδιάστατης Φτώχειας (2/2)



ΣΧΗΜΑ 1.8 Διάγραμμα σκεδασμού του MPI προς αναλογία του αριθμού των φτωχών με 1,25 δολάρια/ημέρα (η πάνω γραμμή είναι η διαγώνιος 45°, η κάτω γραμμή είναι μια παλινδρόμηση)

- Η γραμμή παλινδρόμησης που βρίσκεται κάτω από τη γραμμή 45° δείχνει: σε όλες τις χώρες, η πρόοδος στη μείωση του Δείκτη Οξείας Πολυδιάστατης Φτώχειας είναι πιο δύσκολη από την πρόοδο στη μείωση της νομισματικής φτώχειας.
- Αυτό αντανακλάται στους αναπτυξιακούς στόχους της χιλιετίας:
- Οπου, ο ΑΣΧ 1 για τη νομισματική φτώχεια ικανοποιείται παγκοσμίως,
- Ενώ π.χ. οι στόχοι για τη μείωση της παιδικής θνησιμότητας και της μητρικής θνησιμότητας δεν επιτυγχάνονται ούτε στο ελάχιστο.



# **Η Βιωσιμότητα στη χρήση των Φυσικών Πόρων**

# Οι έννοιες της βιωσιμότητας.

- Η βιωσιμότητα ορίζεται ως το ενδιαφέρον για δικαιοσύνη μεταξύ των γενεών: ότι η ευημερία των μελλοντικών γενεών δεν θα πρέπει να είναι κατώτερη από αυτή της τωρινής γενιάς ως συνέπεια της συμπεριφοράς που δείχνει η τωρινή γενιά απέναντι στην εκμετάλλευση των φυσικών πόρων και του περιβάλλοντος.
- **Δύο είδη βιωσιμότητας που είναι δύσκολο να επιτευχθούν:**
  - Η ισχυρή βιωσιμότητα απαιτεί διατήρηση με την πάροδο του χρόνου του φυσικού πόρου καθ' εαυτού (παρθένα δαση ή της αλιείας ανοιχτής θαλάσσης).
  - Η ασθενής βιωσιμότητα απαιτεί διατήρηση με την πάροδο του χρόνου της ροής εισοδήματος που προέρχεται από τον φυσικό πόρο, συμπεριλαμβανομένης της δυνατότητας απόκτησής του από μεταποιημένα αγαθά και υπηρεσίες που μπορούν να υποκαταστήσουν τον φυσικό πόρο. Το εισόδημα που προέρχεται από έναν εξαντλημένο φυσικό πόρο (αποψίλωση) μπορεί να επενδυθεί σε νέες πηγές εισοδήματος που δεν απαιτούν τον πόρο (βιομηχανία).
- **Η έννοια της βιωσιμότητας είναι δύσκολο να εφαρμοστεί στη χάραξη πολιτικών: οι μελλοντικές γενεές δεν είναι παρούσες σήμερα ώστε να διεκδικήσουν στις αγορές την προστασία του φυσικού πόρου που θα επιτρέψει την μελλοντική του χρήση από αυτές.**
- **Ζητήματα βιωσιμότητας και ανάπτυξης**
  - Ο ρόλος της διακυβέρνησης στην αντιστάθμιση των αδυναμιών της αγοράς να εσωτερικεύσει τις εξωτερικότητες (χορήγηση ιδιοκτησιακών δικαιωμάτων για την αντιμετώπιση της τραγωδίας των κοινών που σχετίζεται με πόρους ανοιχτής πρόσβασης)
  - Διαχρονική αποτίμηση των πόρων μέσω του προεξοφλητικού επιτοκίου.

**Ποιότητα Ζωής**

# Ποιότητα Ζωής

- Χρειαζόμαστε μια περισσότερο ευρεία κατηγορία που να μας επιτρέπει να εισάγουμε πολλές διαστάσεις της ευημερίας που γνωρίζουμε ότι έχουν σημασία – την ονομάζουμε **ποιότητα ζωής**.
- Θα βασιστούμε:
  - στην προσέγγιση των ικανοτήτων του Sen (1985)
  - και στην ταξινόμηση των πτυχών της ποιότητας ζωής του Easterly (1999)
- Η προσέγγιση των ικανοτήτων του Sen
- Για τον Sen (1985), η ανάπτυξη είναι μια διαδικασία επέκτασης των ελευθεριών.
- Η συμβολή του Sen στην κατανόηση της ανάπτυξης με βάση τις έννοιες των δικαιωμάτων, των λειτουργικοτήτων, των ικανοτήτων και των ελευθεριών ήταν να επεκταθεί ο ορισμός της ανάπτυξης πέρα από τα απλά μέτρα του εισοδήματος, της κατανάλωσης και του πλούτου ώστε να συμπεριλάβει σημαντικά ζητήματα ελευθερίας και επιλογής (Sen, 2000)

# Οι δείκτες ποιότητας ζωής κατά Easterly

- Ο Easterly (1999) χρησιμοποίησε 81 δείκτες πέραν του εισοδήματος.
- Αυτοί περιλαμβάνουν σημαντικές κατηγορίες για την επίτευξη υψηλότερης ποιότητας ζωής:
  - **Ατομικά δικαιώματα και δημοκρατία:** η μη παραβίαση συμβολαίων από την κυβέρνηση, η γραφειοκρατική ποιότητα, το κράτος δικαίου, οι πολιτικές ελευθερίες, η κατάταξη με βάση το σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και τη παιδική εργασία, τα πολιτικά δικαιώματα και η ανεξαρτησία της πολιτικής από τον στρατό.
  - **Πολιτική σταθερότητα και ειρήνη:** Τη συχνότητα των αλλαγών κυβερνήσεων, τους θανάτους από την πολιτική βία, τις απεργίες, τις δολοφονίες, τα πραξικοπήματα, τις επαναστάσεις, τις ταραχές, τους θανάτους από πόλεμο, τις φυλετικές εντάσεις και τα αυτονομιστικά κινήματα.
  - Η απουσία της απάτης, η τρομοκρατία, ληστείες, βιασμοί, τα ναρκοεγκλήματα, οι διάφορες διαστάσεις της περιβαλλοντικής ρύπανσης και οι αυτοκτονίες.

# Ποιότητα Ζωής

- Η Ανάπτυξη υπερβαίνει το εισόδημα, αλλά μπορεί η αύξηση του εισοδήματος να επιφέρει ανάπτυξη;
  - Είδαμε ότι η αύξηση του εισοδήματος αποτελεί βασική διάσταση της ανάπτυξης, αλλά και ότι η ανάπτυξη υπερβαίνει το εισόδημα.
  - Μια τέτοια διαμάχη έχει υπάρξει για το εάν το υψηλότερο εισόδημα αποτελεί καθ' εαυτό πηγή μεγαλύτερης ευτυχίας.
- Το παράδοξο του Easterlin
  - Ενώ είναι πλέον αποδεκτό ότι το αυξανόμενο εισόδημα μπορεί να μην συνεπάγεται και υψηλότερα επίπεδα ευτυχίας στις βιομηχανικές χώρες, κάτι που συνιστά το αποκαλούμενο «παράδοξο του Easterlin», υπάρχουν ισχυρά εμπειρικά στοιχεία που υποστηρίζουν το γεγονός ότι η αύξηση του κατά κεφαλήν ΑΕΠ στις αναπτυσσόμενες χώρες αυξάνει την ευτυχία (Deaton, 2008).
  - Ο Deaton (2013) επανεξετάζει το ζήτημα του ρόλου του εισοδήματος στην ευτυχία.

# Οικονομετρικά (1/2)

- Οικονομετρική σχέση μεταξύ εισοδήματος και δεικτών ποιότητας ζωής:

$$Lit = \alpha + \beta y_{it} + \epsilon_{it},$$

- όπου το  $L$  είναι ένας δείκτης ποιότητας ζωής στη χώρα  $i$  κατά τη διάρκεια του έτους  $t$ , και το  $\gamma$  είναι ο λογάριθμος του κατά κεφαλήν εισοδήματος
- Δείχνουν μια ισχυρή σχέση μεταξύ του κατά κεφαλήν εισοδήματος και της ποιότητας ζωής.
- Ένα θετικό  $\beta$  σημαίνει ότι το υψηλότερο εισόδημα βελτιώνει την ποιότητα ζωής.
- Ωστόσο, αυτό το αποτέλεσμα έχει μικρή αξιοπιστία εξαιτίας ψευδών συσχετισμών: τόσο το εισόδημα όσο και η ποιότητα ζωής επηρεάζονται από πολλές άλλες μεταβλητές που δεν περιλαμβάνονται στην παλινδρόμηση.

# Οικονομετρικά (2/2)

- Η ανάλυση πάνελ ανά χώρα βελτιώνεται σε αυτό με την εισαγωγή σταθερών επιδράσεων ανά έτος και χώρα σε εξισώσεις όπως:

$$Lit = \lambda t + \mu i + \beta \gamma_{it} + \epsilon_{it},$$

- όπου τα  $\lambda$  και  $\mu$  είναι σταθερές επιδράσεις ανά έτος και χώρα αντιστοίχως.
- Το απροσδόκητο αποτέλεσμα του Easterly (1999): ενώ η σχέση μεταξύ εισοδήματος και ποιότητας ζωής είναι ισχυρή (θετικό  $\beta$ ), τείνει να εξαφανιστεί μόλις εισάγονται σταθερές επιδράσεις (μόνο 10 από τους 81 δείκτες διατηρούν μια θετική σχέση).



# Σύντομα συμπεράσματα

**Η Ανάπτυξη είναι πολυδιάστατη, άρα μπορούμε να συμφωνήσουμε στο τι είναι;**

- Δεν υπάρχει, καμία συμφωνία σχετικά με ένα βέλτιστο σχήμα στάθμισης των διαστάσεων της ανάπτυξης που να δημιουργεί έναν γενικό δείκτη ανάπτυξης.
- Η καλύτερη επιλογή είναι πιθανώς η χρήση μιας σειράς δεικτών, χωρίς να προσπαθούμε να σταθμίσουμε τη σχετική σημασία των κριτηρίων που αντικατοπτρίζονται από αυτούς τους δείκτες.
- Υπάρχει ισχυρή συμφωνία, όπως υποδεικνύει ο Sen (1983), ότι η ανάπτυξη πρέπει να επιφέρει αύξηση του εισοδήματος, μείωση της φτώχειας, ικανοποίηση των βασικών αναγκών και μείωση της ευπάθειας.
- Ωστόσο, οποιαδήποτε προσπάθεια να σταθμιστούν οι διαστάσεις της ανάπτυξης είναι μάταιη, καθώς είναι καταδικασμένη να συναντήσει έντονες διαφωνίες.